

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Celoštátne kolo Dejepisnej olympiády pre ZŠ a 8-ročné gymnáziá

14. ročník, školský rok 2021/22

Testové úlohy pre kategóriu C (9. ročník ZŠ a 4. ročník OG)

Poznámka: Otázky monotematickej časti sú označené *.

1.* Podľa uvedených pamiatok zistíte, o ktoré mestá/obce/lokality zapísané v zozname UNESCO ide. Do odpovedového hárka uveďte gramaticky správne zapísaný názov mesta/obce.

- a) mestské opevnenie s Archívnu baštou, židovská štvrť, Gantzughof,
- b) mestský hrad, evanjelické lýceum, Bazilika sv. Kríža.

2.* Na obrázku je pohľad na námestie jedného slovenského mesta zapísaného do UNESCO.

Do odpovedového hárka uveďte:

- a) Gramaticky správne zapísaný názov mesta, z ktorého časť vidíte na obrázku.
- b) Označenie – názov budovy v centre námestia. (Pomôžte si aj jedným písmenom v odpovedovom hárku.)
- c) Názov stavebného slohu, v ktorom boli meštianske domy na námestí pôvodne postavené.

3.* Významnou osobnosťou a učiteľom v Bardejove v 16. storočí bol aj Leonard Stöckel. Z toho vyplývalo aj to, ako ho prezývali. Do odpovedového hárka zapíšte iba písmeno, ktoré je pri správnej odpovedi.

- a) Učiteľ národov,
- b) Učiteľ Uhorska,
- c) Učiteľ Slovákov,
- d) Učiteľ evanjelikov.

4.* Na obrázku je pohľad na časť významnej cirkevnej stavby v jednom východoslovenskom meste.

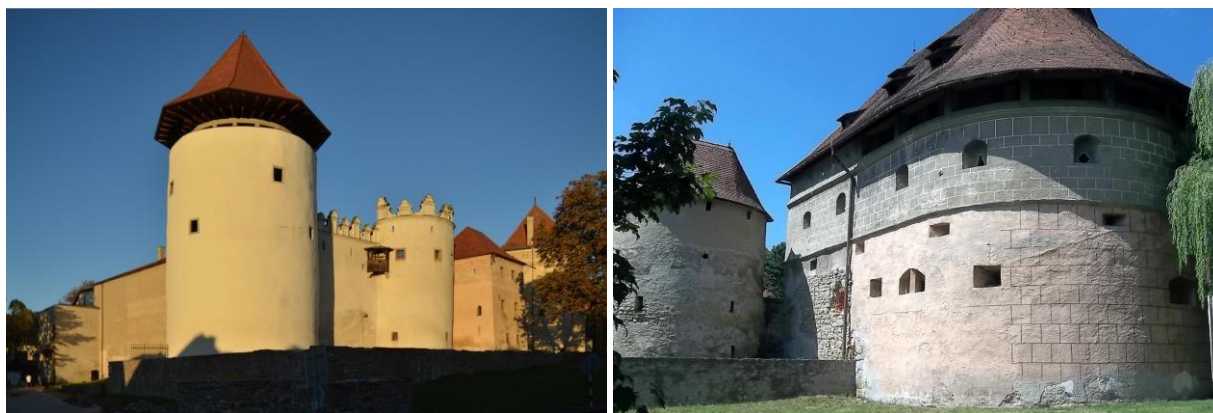
Aj ďalšie dnešné východoslovenské mestá Levoča a Bardejov boli členmi združenia piatich významných miest na území vtedajšieho Uhorska. Do odpovedového hárka správne zapíšte:

- a) Ako sa toto združenie piatich vtedy významných dnes východoslovenských miest nazývalo. Ako pomôcku máte v odpovedovom hárku dve písmená.
- b) Ktoré tri ďalšie mestá patrili do tohto združenia. Pri jednom z nich si pomôžte aj obrázkom.
- c) V ktorom storočí toto združenie miest vzniklo.

5. * Prečítajte si uvedené výroky, ktoré sa týkajú židovských obyvateľov mesta Bardejov a rozhodnite, či sú pravdivé alebo nepravdivé. Do odpovedového hárka správne zaznačte (zakrúžkujte), či sú pravdivé alebo nie.

- a) Pestrú etnickú štruktúru mesta v 18. storočí obohatili aj židovskí kupci.
- b) V 19. storočí tvorili Židia až tretinu obyvateľstva mesta.
- c) Židia si dokonca vytvorili samostatné predmestie.
- d) Židovské osídlenie v meste sa sústredilo v časti známej ako puburbium.

6. * Na obrázkoch vidíte pohľad na časť historických stavieb v Kežmarku a v Bardejove.

Prečítajte si nasledujúce výroky a správne rozhodnite, či sa týkajú Bardejova alebo Kežmarku. Jeden z uvedených výrokov sa vzťahuje na obe mestá. Do odpovedového hárka k obojm mestám správne zapíšte iba príslušné písmená.

- a) Významným zdrojom príjmov mešťanov bol rybolov.
- b) Mesto bolo známe rozvinutou výrobou plátna.
- c) Významným tovarom na export bolo víno.
- d) Zmienka o meste sa nachádza aj v Ipatijevskej kronike.
- e) Išlo o slobodné kráľovské mesto.
- f) Škola v meste sa spomína už koncom 14. storočia.
- g) V meste sa dodnes zachoval mestský hrad (zámok).
- h) Má prívlastok „najgotickejšie“ mesto na Slovensku.
- ch) Je držiteľom prestížnej Európskej ceny – Zlatej medaily od medzinárodného kuratória nadácie ICOMOS pri UNESCO.

7.* Na obrázkoch vidíte pohľady na kostoly v Kežmarku a Tvrdošíne, ktoré patria medzi najvýznamnejšie pamiatky svojho druhu na Slovensku.

Správne rozhodnite, ktoré z uvedených tvrdení sú pravdivé alebo nepravdivé. Do odpovedového hárka zaznačte (zakrúžkujte), či sú pravdivé (áno) alebo nepravdivé (nie).

- a) Kostol v Kežmarku je starší ako ten v Tvrdošíne.
- b) Oba kostoly patria medzi tzv. artikúlárne chrámy.
- c) S kostolom v Tvrdošíne sa spája hodnotný oltárny obraz Oplakávanie Krista (dnes v Budapešti).
- d) Kostol v Kežmarku má väčšiu kapacitu ako ten v Tvrdošíne.
- e) Kostol v Tvrdošíne získal prestížne ocenenie *Europa Nostra* za príkladnú obnovu.
- f) Oba kostoly boli postavené prevažne z dreva.
- g) Oba kostoly sa nachádzajú v centre miest.

8.* Na obrázku vidíte nástennú maľbu *Strom života*. Rozhodnite, kde sa nachádza.

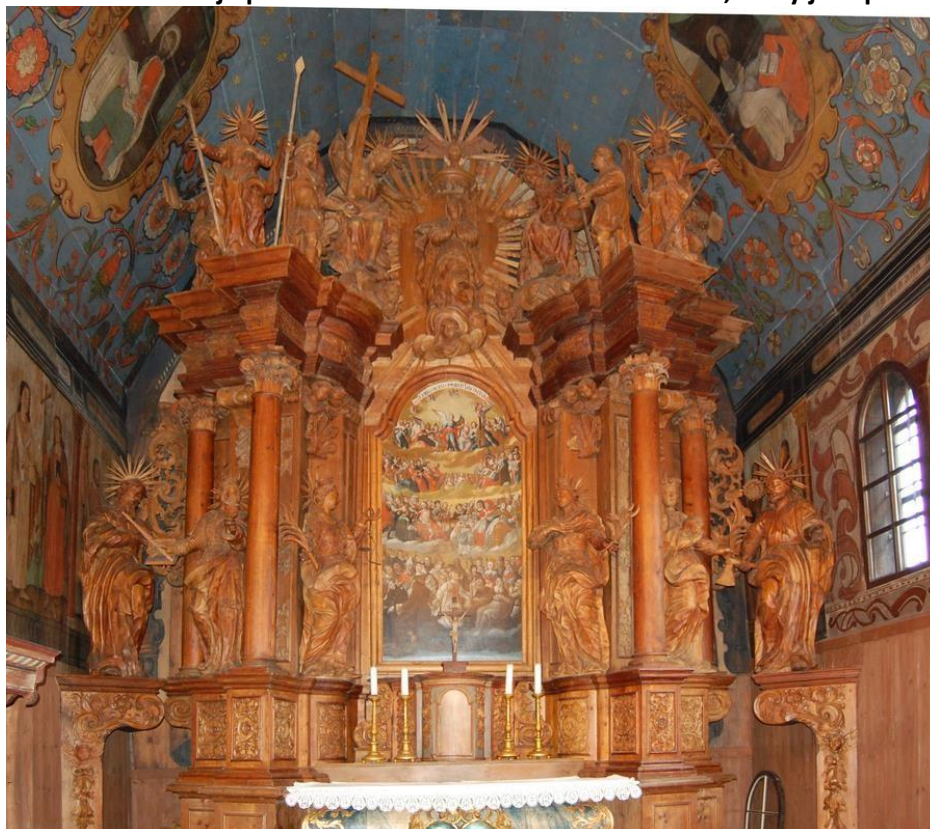
Do odpovedového hárka vyberte z ponúknutých možností tú správnu a zapíšte tam iba príslušné písmeno.

- a) v artikúlárnom kostole v Leštínách,
- b) v evanjelickom kostole v Kežmarku,
- c) v Katedrále sv. Martina v Spišskej Kapitule,
- d) v Kostole sv. Ducha v Žehre.

9.* Porovnajete drevené kostoly v Kežmarku a v Leštínách a rozhodnite, ktoré z uvedených tvrdení sú pravdivé alebo nepravdivé. Do odpovedového hárka zaznačte (zakrúžkujte), či sú pravdivé (áno) alebo nepravdivé (nie).

- a) Oba kostoly patria medzi artikulárne chrámy.
- b) Kostol v Kežmarku je mladší ako ten v Leštínách.
- c) Oba kostoly sú v interiéri vyzdobené maľbami zo 17. storočia.

10. * Na obrázku je pohľad do interiéru kostola v Tvrdošíne, ktorý je zapísaný v zozname UNESCO.

Doplňte chýbajúce slová či časové údaje do nasledovných výrokov týkajúcich sa kostola v Tvrdošíne. Správnu odpoveď vyberte z ponúkaných možností a gramaticky správne ju zapíšte do odpovedového hárka.

- a) Dnešná podoba kostola rešpektuje renesančnú úpravu z
(15. storočia, 16. storočia, 17. storočia, 18. storočia).
- b) Hlavný oltár (na fotografii) predstavuje hodnotnú ukážku umeleckého rezbárstva z čias
(gotiky, renesancie, baroka, klasicizmu).
- c) Loď kostola má krásny strop z
(trámov, dosiek, kaziet, hranolov).
- d) Kostol je zasvätený
(Všetkým svätým, Svätej rodine, Panne Márii, Svätej trojici).

11.* Na obrázku vidíte jeden z kostolov, ktorý sa nachádza v Spišskom Podhradí.

Rozhodnite, ktoré štyri z uvedených pojmov sa viažu k Spišskému Podhradiu a jeho pamiatkam. Do odpovedového hárka zapíšte len štyri písmená označujúce správne možnosti.

- a) Dreveník
- b) Torysa
- c) Hornád
- d) Kostol Narodenia Panny Márie z 13. storočia
- e) Branisko
- f) Donovaly
- g) Kostol sv. Petra z Alkantary z 15. storočia
- h) Vydrník

12. * Reprezentatívne priestory Katedrály sv. Martina v Spišskej Kapitule boli podľa všetkého postavené pre vtedajšie knieža Spiša, ktorým bol (vyberte správnu možnosť). Do odpovedového hárka zapíšte iba správne písmeno.

- a) Koloman, syn kráľa Ondreja II.
- b) Dominik, syn kráľa Ondreja I.
- c) Koloman, syn kráľa Bela IV.
- d) Gejza, syn Ondreja III.

13.* Spišskú Kapitolu v 13. storočí dvakrát vyplenili nepriateľské vojská, pričom výrazné škody utrpela aj neskoršia katedrála. Z uvedených možností vyberte, ktoré dve vojská to boli.

- a) Mongoli b) Husiti c) Prusi d) Rád nemeckých rytierov e) Kumáni

14.* Na obrázku vidíte maľbu z Katedrály sv. Martina v Spišskej Kapitule pochádzajúcu zo 14. storočia.

Z uvedených možností vyberte tri správne, ktoré sa k nej viažu.

korunovácia, 1385, Matej Korvín, Karol Róbert, 1317, nanebovzatie

15. Na obrázku je pohľad na časť vojenského cintorína z obdobia prvej svetovej vojny v Nitre.

Do odpovedového hárka správne zapíšte dôležité dátumy prvej svetovej vojny:

- a) deň, mesiac a rok, kedy zaútočili vojská Rakúsko-Uhorska na Srbsko,
b) deň, mesiac a rok, kedy kapitulovalo Nemecko.

16. V súvislosti s udalosťami, ktoré sa odohrali počas prvej svetovej vojny, si pozorne prečítajte uvedené výroky/tvrdenia a rozhodnite, či sú pravdivé alebo nepravdivé. Do odpovedového hárka zaznačte (zakrúžkujte) iba áno alebo nie.

- a) Počas prvej svetovej vojny boli použité chemické zbrane pri meste Yparin.
- b) Medzi Centrálnou mocnosťou patrilo Nemecko, Rakúsko-Uhorsko a Rumunsko.
- c) Bulharsko sa počas vojny pripojilo k mocnostiam Dohody.
- d) Rusko nevedlo ani jednu významnú ofenzívu, iba sa bránilo.

17. Správne rozhodnite, či sa počas života Tomáša Garrigue Masaryka udiali nasledujúce udalosti. Do odpovedového hárka zaznačte (zakrúžkujte) iba áno alebo nie.

- a) Bývalé ruské impérium sa zmenilo na Sovietsky zväz.
- b) Bola vyhlásená slovenská autonómia v Žiline.
- c) V Nemecku sa dostal k moci Hitler.
- d) Zomrel Andrej Hlinka.
- e) Narodil sa Milan Rastislav Štefánik. (Na obrázku je jeho socha.)
- f) Mussolini sa dostal k moci v Taliansku.
- g) Predsedom vlády v Británii sa stal Churchill.
- h) Beneš sa stal prezidentom Československa.
- ch) Vznikla Malá dohoda chrániaca ČSR pred Maďarskom.
- i) Vznikla Spoločnosť národov.

18. K menám osobností správne doplňte ich najvyššie politické funkcie v Československom štáte. Dve osobnosti zastávali rovnakú funkciu. Do odpovedového hárka napíšte iba správnu kombináciu písmena a čísla.

1) Karel Kramář	a) poslanec
2) Alois Rašín	b) bratislavský župan
3) Ferdinand Juriga	c) minister financií
4) Samuel Zoch	d) predseda vlády
5) Ivan Dérer	e) minister školstva
6) Milan Hodža	

19. Počas vojnového konfliktu v rokoch 1939 – 1945 došlo k sformovaniu tzv. Veľkej trojky z čelných predstaviteľov troch veľmocí. Do odpovedového hárka gramaticky správne zapíšte iba ich priezvisko, v prípade jedného z nich pseudonym, pod ktorým sa stal známym.

20. Na obrázku vidíte časť pamätníka vo významnom stredoslovenskom meste.

K tomuto mestu sa viažu aj viaceré významné udalosti týkajúce sa obdobia druhej svetovej vojny. Do odpovedového hárka gramaticky správne doplňte nasledujúci text.

Slovenská národná rada prijala na konci roku 1943 ...A... dohodu. Jej cieľom bolo obnoviť demokratické ... B.... , uznanie svojbytnosti slovenského národa a jehoC... postavenie s českým národom. Zámer chcela dosiahnuť prostredníctvom ozbrojeného povstania, ktoré začalo ...D.... Centrom povstalcov bolo mesto ... E..., kde sídlila SNR. Vtedajší vojenský veliteľ ...F... vydal rozkaz na boj slovenskej armády voči nemeckým jednotkám.

21. Pozorne si prečítajte nasledujúce texty. Identifikujte ich autorov. Do odpovedového hárka gramaticky správne zapíšte iba ich priezvisko a rok, v ktorom texty vznikli.

A) „Od Štetína na Balte po Terst na Jadrane spustila sa cez celý kontinent železná opona. Za tou oponou ležia všetky hlavné mestá starobylych štátov strednej a východnej Európy. Varšava, Berlín, Praha, Viedeň, Budapešť, Belehrad, Bukurešť, Sofia a všetky tieto slávne mestá a ich obyvateľstvo sú vnútri toho, čo musím nazvať sovietskou sférou a všetky sú v tej či onej forme podrobené nielen sovietskemu vplyvu, ale čoraz častejšie stále rastúcej kontrole Moskvy.“

B) „Je to jednoduchý dokument, keby existoval v roku 1914 a v roku 1939 a keby ho podporovali vtedajšie štáty, ktoré sú tu dnes zastúpené, verím, že by zabránil aktom agresie, ktoré viedli k dvom svetovým vojnám.“

22. Na obrázku vidíte pohľad na dom v Uhrovci, ktorý je národnou kultúrnou pamiatkou.

Na základe nasledujúcich indícií identifikujte, o ktoré významné osobnosti ide. Do odpovedového hárka gramaticky správne zapíšete iba ich priezviská.

A) Pôvodne politik agrárnej strany, jedna z vedúcich osobností SNP. Od roku 1945 predseda Demokratickej strany, od roku 1946 predseda SNR. Po februári 1948 emigroval do USA.

B) Slovenský rímskokatolícky cirkevný hodnostár, od roku 1921 spišský biskup. V rokoch 1950 – 1963 ho uväznili komunistický režim.

C) Slovenský komunistický politik, publicista. V rokoch 1948 – 1950 minister zahraničných vecí. Odsúdený na trest smrti počas politických procesov, popravený bol v roku 1952.

D) Slovenský politik, v roku 1944 sa zapojil do SNP. V roku 1963 sa stal prvým tajomníkom Komunistickej strany Slovenska. Po roku 1968 bol zbavený všetkých funkcií. Do politiky sa vrátil po roku 1989. Stal sa predsedom Federálneho zhromaždenia. (Pomôžte si aj obrázkom.)

23. Do odpovedového hárka správne zaznačte (zakrúžkujte), či sa mohli osobnosti stretnúť alebo nie.

- a) N. Chruščov – D. Eisenhower
- b) G. Husák – J. Palach
- c) A. Sacharov – A. Solženicyn
- d) M. Gorbačov – G. Bush (starší)
- e) R. Schumann – J. Monnet
- f) G. Verheugen – J. Figel'

24. Na obrázku vidíte pohľad na predmet z múzea v obci Staškov, kde sa narodil významný slovenský herec.

Do odpovedového hárka gramaticky správne zapíšte:

- a) celý názov československého filmu, ktorý získal v roku 1966 filmové ocenenie Oskara,
- b) priezvisko herca, ktorý hral hlavnú úlohu.

25. Počas návštevy Krymu v júli 1974 bývalý americký prezident vyslovil vetu: „Chcem navrhnúť, aby sme si pripili na novú doktrínu v zahraničnej politike, doktrínu vzájomnej dôvery a pretrvávajúceho mieru.“ Do odpovedového hárka gramaticky správne zapíšte priezvisko tohto amerického prezidenta.

26. Na obrázku vidíte pohľad na pamätník významnej udalosti v našich moderných dejinách, ktorá bola predzvesťou radikálnejších zmien.

Do odpovedového hárka správne zapíšte:

- a) Vedúca úloha ktorej politickej strany bola zrušená Federálnym zhromaždením ČSSR 29. 11. 1989.
- b) Ktorá politická strana/hnutie v roku 1990 vyhrala voľby na Slovensku. Jej/jeho názov sa skladal z troch slov.

Autori: doc. PhDr. Adriana Kičková, PhD., Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský

Recenzentka: Mgr. Anna Žideková

Redaktorka: Mgr. Janka Škutová

Fotografie: Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, 2022

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády